

กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ชุมชนท่าหิน
ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

Strategies for Ecotourism Promotion : A Case Study of Tahin
Community, Tahin Subdistrict, Sathingphra District,
Songkhla Province

เสวตฉัตร นาคะชาต^{1*} กรองกาญจน์ ถมแก้ว¹ และ อุบลรัตน์ นวลประกอบ¹

Sawettachat Nakachat^{1*} Krongkan Thomkaew¹ and Ubonrat Nuanprakob¹

¹หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

¹Tourism Program ,Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya Songkhla

*Corresponding author, E-mail: sawettachat_25@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา 2) ศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนท่าหิน จำนวน 23 คน ใช้การวิเคราะห์ส่วนประกอบ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 362 ชุด แก่ประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนท่าหิน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน พบว่า ชุมชนมีความโดดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลาย และมีความดั้งเดิมในแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยว โดยเฉพาะวิถีโหนด นา เล รวมทั้งเป็นชุมชนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ 2) ด้านกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน พบว่า ควรส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวมากที่สุด ($X = 4.26$) รองลงมา คือ ด้านการบริการการท่องเที่ยว ($X = 4.13$) และด้านการตลาดการท่องเที่ยว ($X = 3.95$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท่าหิน

Abstract

This research has two objectives to 1) to analyze the components of ecotourism of Tahin Community, Tahin Sub-district, Sathingphra District, Songkhla Province and 2) to study Ecotourism Supporting Strategies of Tahin Community, Tahin Subdistrict, Sathingphra District, Songkhla Province. This research use mixed methods ; the qualitative and quantitative research.

For the qualitative research, conduct by in-depth interview 23 key informants, which is the tourism management leader in Tahin Community, the qualitative data was analysed by componential analysis. The quantitative research, using accidental sampling 362 stakeholders in Tahin Community area and was statistical analysed by mean. The results of the research found that 1) component of ecotourism of Tahin Community, for tourism aspects are : the community is unique for tourist place because the tourist attraction are various and traditional especially : culture for live their life, The Palm, Paddy, Sea way which are attractive to tourists and the community, is also historically valuable. 2) the strategy of promoting ecotourism Tahin Community, they should promote tourist attractions or tourists activities the most ($X = 4.26$), followed by the tourist service ($X = 4.13$) and the tourism marketing ($X = 3.95$) respectively.

Keywords: Strategies for Ecotourism Promotion; Tahin Community

1. บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยถือว่าเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีบทบาทในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น ระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย แต่ในปัจจุบันพบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกมีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะการแข่งขันด้านคุณภาพ การบริหารจัดการอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเชิงเศรษฐกิจแล้ว ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมคุณภาพของสินค้าการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อย่างเป็นมาตรฐานสากล [1]

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะตำบลท่าหิน ซึ่งตั้งอยู่บนคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา พื้นที่นี้มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มตั้งอยู่ระหว่างทะเลอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีการดำรงชีวิตตามวิถีพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ประชาชนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับต้นตาลโตนดการทำนา และการทำประมง ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตนี้มีความสัมพันธ์กันเชิงระบบนิเวศอย่างน่าสนใจ จึงเป็นที่มาของคำว่า “วิถีโหนด นา เล” ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง มีกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน [2]

ชุมชนท่าหินเป็นชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนด้านการจัดการการท่องเที่ยวมาในระยะเวลาหนึ่งแล้ว และเพื่อให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก และสร้างความน่าดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายมีความสนใจ

และตัดสินใจเดินทางเข้ามาศึกษาเรียนรู้และท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว การศึกษาในประเด็นกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวดังกล่าวพัฒนาด้านเศรษฐกิจและรายได้ของคนในชุมชน

2. วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้นำในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนท่าหิน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 23 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าหิน จำนวน 362 คน เนื่องจากประชาชนในชุมชนท่าหินเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ในการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยตรง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ย (Mean)

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และ 2) ศึกษากลยุทธ์

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ผลการศึกษานี้ได้มาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ กับผู้นำในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนท่าหินซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 23 คน แสดงผลการศึกษา ดังนี้

1) วิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ [3] โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม แต่ละองค์ประกอบใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ แสดงผลการศึกษา ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

ตำบลท่าหินมีวิถีชีวิตโดดเด่น นา เล ที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบล เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายดำรงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตำบลท่าหินมีทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์มาก มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนด การทำนา และการทำประมง โดยเฉพาะต้นตาลโตนดนั้นถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในพื้นที่ตำบลท่าหิน เนื่องจากมีต้นตาลโตนดจำนวนมาก ทำให้ประชากรในท้องถิ่นใช้ประโยชน์จากต้นตาลโตนดอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่นำเสนอใจอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยเกิด

เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นความร่วมมือจากประชากรในตำบลท่าหินในการช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในตำบลท่าหินเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ตามอัตลักษณ์ของตำบลท่าหินสามารถแสดงองค์ประกอบที่มีความโดดเด่นของพื้นที่ได้ ดังนี้

1.1.1 วิถีโหนด ในพื้นที่ตำบลท่าหิน

อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา มีต้นตาลโตนดประมาณ 300,000 ต้น โดยส่วนใหญ่ต้นตาลโตนดจะขึ้นอยู่บริเวณคันนาที่มีสภาพดินเป็นดินเหนียวสามารถเจริญเติบโตได้ดี เพราะต้นตาลโตนดสามารถทนความแห้งแล้ง และสภาพน้ำท่วมได้ดี โดยเฉลี่ยแล้วในพื้นที่นา 1 ไร่ จะมีต้นตาลโตนดเฉลี่ยประมาณ 20 ต้น สายพันธุ์ของตาลโตนดที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าหิน ได้แก่ สายพันธุ์กา สายพันธุ์ข้าว มีรสชาติหวานมันกว่าสายพันธุ์อื่น และสายพันธุ์ขมั้น จะผสมระหว่างสายพันธุ์กาและสายพันธุ์ข้าว คนในชุมชนท่าหินมีความสัมพันธ์กับวิถีโหนด คือ การเก็บน้ำตาลโตนดของชาวบ้านตำบลท่าหิน เป็นวิถีชีวิตเกี่ยวกับตาลโตนดที่ประกอบด้วยการขึ้นตาลโตนด หรือการป็นตาล เป็นอาชีพแรกๆ ของประชากรในตำบลท่าหินที่สร้างรายได้ให้เป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยี ความรู้ต่างๆ เข้ามาทำให้อาชีพนี้ค่อยๆ หายไป แต่ก็ยังมีชาวบ้านที่ให้ความสนใจยังคงประกอบอาชีพนี้อยู่ ปัจจุบันมีการนำเอาตาลโตนดมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด

ตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตำบลท่าหิน ทำให้คนในตำบลท่าหินใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นวิถีชีวิตของชุมชนโดยชาวบ้านท่าหินจะเรียกต้นตาลโตนดว่า “ต้นโหนด” วิถีโหนด

จึงเป็นวัฒนธรรมที่น่าสนใจอย่างยิ่ง สิ่ง que แสดงถึงวิธีไหนคือการขึ้นตาลโตนด ซึ่งช่วงเวลาที่มีการขึ้นตาลโตนด คือช่วงเช้า เวลาประมาณ 07.00-10.00 น. และช่วงบ่ายเวลาประมาณ 14.30-17.00 น. ซึ่งช่วงที่มีการขึ้นตาลมากที่สุดคือระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน การปลูกต้นตาลโตนดจะไม่ค่อยมีมากนักเนื่องจากมีอายุที่ยืนยาว แต่การปลูกต้นตาลโตนดนั้นเมื่อปลูกลงดินแล้วไม่จำเป็นต้องรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ยหรือพ่นสารเคมีป้องกันแมลงเหมือนต้นไม้ทั่วไป ต้นตาลโตนดสามารถเจริญเติบโตเองได้ และทั้งต้นจนถึงปลายยอด การปลูกต้นตาลโตนดเพิ่มเติมจะปลูกทดแทนบริเวณพื้นที่ของต้นที่ตายไปแล้ว โดยวิธีการนำผลของต้นตาลโตนดที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแปรรูปได้แล้วมาเพาะก่อนนำไปปลูกลงดินซึ่งระยะเวลาในการเพาะจะขึ้นอยู่กับสภาพของดินที่ใช้ในการเพาะทดแทน ถ้าดินที่มีความชื้นจะใช้ระยะเวลาสั้นประมาณ 5-7 วัน แต่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีต้นตาลโตนดจำนวนมากอยู่แล้วจะไม่ค่อยนิยมปลูกด้วยเหตุผลที่ว่าต้นตาลโตนดจะขึ้นเองโดยธรรมชาติ เพราะผลของต้นตาลโตนดที่ตกลงมาจากต้นก็จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นต้นตาลโตนดเองตามธรรมชาติ

คนในชุมชนในตำบลท่าหินใช้ประโยชน์จากต้นตาลโตนดในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องกันมานาน ทั้งอาชีพเป็นต้นตาลโตนดและการนำน้ำตาลโตนดไปสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูป เช่น ทำน้ำตาลโตนดแฉ่น การทำน้ำตาลโตนดผง เป็นต้น รวมถึงการใช้สอยต่างๆ จากต้นตาลโตนด เนื่องจากต้นตาลโตนดสามารถนำไปใช้ได้ทุกส่วน กลายเป็นวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวบ้านแบบดั้งเดิม โดยส่วนใหญ่บ้านเรือนของคนในชุมชนยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต

โดยบ้านมีส่วนประกอบของต้นตาลโตนดคือ การนำไม้ตาลมาสร้างคานหลังคาบ้าน ซึ่งทำให้บ้านมีความแข็งแรง ทนทาน และการทำงานกิจกรรมขึ้นตาลโตนดจะมีการหมุนเวียนพื้นที่ภายในตำบลท่าหินทุกหมู่ เนื่องจากขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ หากเป็นช่วงฤดูฝนก็จะทำให้การสาธิตการขึ้นตาลค่อนข้างจะลำบาก เพราะต้นตาลโตนดไม่มีวง หรือยอดตาลให้สาธิตการปาดตาล แต่ถ้าเป็นช่วงฤดูร้อนการขึ้นตาลโตนดจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อม และความสมบูรณ์ของต้นตาลโตนด เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาจะมีการเว้นพื้นที่เพื่อใช้ในการสาธิตการขึ้นตาลโตนด เนื่องจากปกติชาวบ้านจะมีการขึ้นตาลโตนดเป็นอาชีพอยู่แล้ว โดยจะกำหนดพื้นที่หมู่ที่ 7 ซึ่งใกล้กับศูนย์การเรียนรู้วิถีไหนด นา เล ตำบลท่าหินเป็นอันดับแรก แต่ถ้าต้นตาลโตนดไม่มีความพร้อมก็จะดูต้นตาลโตนดของพื้นที่ใกล้เคียงของหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลท่าหิน

1.1.2 วิถีนา (การทำนา) พื้นที่ในการทำนาตำบลท่าหิน อำเภอสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 3,254 แปลง วิถีชีวิตการทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านตำบลท่าหิน ซึ่งจะทำนาสลับกับการขึ้นตาลโตนด สำหรับการทำนาในตำบลท่าหินมีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเป็นตัวกำหนดวิธีการปลูกข้าวคือ สภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ และสภาพน้ำในการทำนา ฤดูกาลทำนาในตำบลท่าหินสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การทำนาปี เป็นการทำนาที่ต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติตามฤดูกาล โดยปกติจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนมิถุนายน การทำนาปีจะขึ้นอยู่กับปริมาณของน้ำฝน และการทำนาปรัง เป็นการทำนานอกฤดู สามารถทำได้ตลอดทั้งปี เป็นการทำนาที่ไม่อาศัยฝนที่ตกตามฤดูกาล แต่จะใช้น้ำจากที่อื่น เช่น ลำห้วย หนอง

คลอง บึงน้ำ ระยะเวลาการเพาะปลูก และอายุ การเก็บเกี่ยวจะน้อยกว่าข้าวนาปี มีการปลูกพันธุ์ ข้าวพื้นบ้านจำนวนมาก ได้แก่ ข้าวลูกปลา ข้าวสังข์หยด เป็นข้าวที่ทนต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ ส่วนใหญ่มีการทำปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้ในการทำนาในพื้นที่ตำบลท่าหิน ปัจจุบัน ชาวบ้านหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพในการทำนาเกือบทุก ครัวเรือน โดยมีคุณเบญจวรรณ ศรีสุวรรณ เป็นผู้สอนวิธีการทำปุ๋ยชีวภาพให้กับชาวบ้านที่มีความสนใจและเป็นการประหยัดต้นทุนในการทำนา ด้วย ในปัจจุบันได้มีการทดลองปลูกข้าวสายพันธุ์ 'ไรซ์เบอร์รี่' แล้วพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสภาพ ดินที่ดีขึ้น มีไส้เดือน มีสัตว์น้ำในนา และต้นข้าว กอโตขึ้น

การทำนาของตำบลท่าหิน มีประเพณีหนึ่ง ที่น่าสนใจและมีความสำคัญเกี่ยวกับการทำนาคือ ประเพณีรับเทียนตาเป็นประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของ ชาวบ้านในตำบลท่าหิน ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้นปีใหม่ไทย หรือวันสงกรานต์ (13 เมษายนของ ทุกปี) จะมีพิธี ส่งแหวดาองค์เก่าและต้อนรับแหวดาองค์ใหม่ เพื่อให้มาคุ้มครองปกป้องรักษาผู้คนในหมู่บ้าน ชาวบ้าน ก็จะมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีด้วยกันทุกคน ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที แล้ว ยังเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับชาวบ้านในตำบล ท่าหิน กิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้านการทำนา จะใช้พื้นที่ของหมู่ที่ 7 บ้านมิโร หากนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาในช่วงที่ไม่ได้อยู่ในฤดูทำนา ก็จะมี แปลงนาสาธิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้สามารถ ทำกิจกรรมได้ โดยแปลงนาสาธิตจะตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 บ้านมิโร หรือศูนย์เรียนรู้โนนด นา เล ตำบลท่าหิน

1.1.3 วิถีเล (การทำประมง) ตำบล ท่าหินอยู่บนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 8,729 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ทะเลสาบ 1,042 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งต้นน้ำของระบบนิเวศทะเลสาบสงขลา มีลักษณะเฉพาะที่มีลักษณะ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็ม เป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ ไปด้วยทรัพยากรสัตว์น้ำ และมีความหลากหลาย เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นแหล่ง สัตว์น้ำที่สำคัญ สัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้มาก คือ ปลาตุ๊ก ปลาช่อน ปลาหัวอ่อน เป็นต้น วิถีเล หรือ วิธีการทำประมงแบบดั้งเดิม เป็นการทำประมงใน รูปแบบที่มีการพึ่งพาอาศัยกัน ใช้วิธีทำประมงโดย การยกยอ เป็นต้น ชาวตำบลท่าหินใช้ทะเลสาบ สงขลาเป็นแหล่งในการจับสัตว์น้ำเป็นหลักเพื่อ เลี้ยงชีพ และยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากประมง เช่น การทำปลาแห้ง การทำกุ้งส้ม เป็นต้น เพื่อเป็น การเพิ่มรายได้อีกช่องทางหนึ่ง ในการเดินทาง ท่องเที่ยวในวิถีเล จะใช้เรือประมงพื้นบ้านของตำบล ท่าหิน โดยวิธีการรวมตัวเป็นกลุ่มเรือประมงในการ บริการนำเที่ยว

กิจกรรมการล่องเรือชมทัศนียภาพ และการทำประมงพื้นบ้านนั้น จะมีจุดขึ้นเรืออยู่ที่ ท่าเรือตำบลท่าหิน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างหมู่ที่ 4 บ้าน ท่าหินใต้ และ หมู่ที่ 5 บ้านท่าหินกลาง จะมีจุด ขึ้นเรือ ลงเรือเพียงจุดเดียว เพราะนักท่องเที่ยว จะได้ไม่เกิดความสับสนซึ่งก่อนลงเรือ นั้นจะมีเสื้อชูชีพบริการให้แก่นักท่องเที่ยวได้สวมใส่ เพื่อความ สะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว จะใช้ เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงตามความเหมาะสม ของสภาพอากาศ จากเดิมการออกทะเลเพื่อทำการ

ประมงของชาวบ้านจะเป็นเวลาประมาณ 05.00 น. - 06.00 น. หากมีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาเพื่อจะล่องเรือชมวิถีชีวิตการทำประมงของชาวประมงในพื้นที่ตำบล ท่าหิน จะมีการประสานงานกับกลุ่มประมงอาสาและชาวประมง เพื่อเลื่อนเวลาการทำประมงจากเดิมของชาวบ้านเป็นเวลา ตามที่นัดหมายกับนักท่องเที่ยวไว้เป็นเวลาประมาณ 08.00-10.00 น. เรือประมงนำเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยว 10-12 คน ต่อลำ

1.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวเป็นการจัดการตามทรัพยากรที่มีในพื้นที่จึงโดยมีแนวคิดที่จะจัดการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเกิดขึ้นใช้วิธีการทำความเข้าใจและระดมความคิดของคนในชุมชนเอง ในรูปแบบของกลุ่มมีการประชุมสมาชิกและกำหนดการแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการให้เกิดความประทับใจและความเหมาะสมกับพื้นที่มากที่สุด โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามการแนะนำร่วมกันของกลุ่มในการจัดการท่องเที่ยวตั้งเป็น ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีไหนต นา เล ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิตไหนต นา เล ในพื้นที่ตำบลท่าหิน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ความสามัคคีระหว่างสมาชิกหรือหน่วยงานต่างๆ ที่สำคัญเป็นการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชมรม โดยการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกิดการยอมรับจากคนในชุมชน จึงทำให้เกิดแนวร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าหิน ตามทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าหิน และศักยภาพของการ

จัดการโดยชุมชน โดยการนำสิ่งที่มีอยู่มาทำให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวได้

การจัดการการท่องเที่ยวในวิถีไหนต นา เล เป็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าหินที่ให้ความสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านดั้งเดิม โดยมีวิถีไหนต นา เล เป็นจุดดึงดูดความสนใจของการจัดการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวในตำบลท่าหิน มีการแบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบ และความเชี่ยวชาญของคนในชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็นฝ่ายงานดังนี้ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายเลขานุการ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายต้อนรับ บรรยาย นำเที่ยว ฝ่ายเรือนำเที่ยว ฝ่ายสาธิตวิถีไหนต นา เล อาหารและเครื่องดื่ม ฝ่ายที่พัก ฝ่ายสาธิตการแปรรูป ฝ่ายสาธิตวิถีไหนต นา เล รักษาความปลอดภัย และฝ่ายการเงิน และมีสมาชิกผู้ร่วมจัดการการท่องเที่ยวตำบลท่าหินแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ 1) กลุ่มประมงอาสา 2) กลุ่มเรือท่องเที่ยว 3) กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ 4) กลุ่มผู้สาธิตวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยว 5) กลุ่มทำนาอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพและ 6) กลุ่มสปาตาลโตนด

1.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

กิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในตำบลท่าหิน มีการปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีการเรียนรู้ภายในตำบล โดยทางตำบลท่าหินมีกลุ่มผู้นำที่มีความสามารถทางภูมิปัญญาอย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวข้องกับการประมง กิจกรรมเกี่ยวกับการทำนา และกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับต้นตาลโตนด นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และชมการสาธิตต่างๆ ตามอัตลักษณ์ของตำบลท่าหินคือ วิถีไหนต นา เล และ

ในบริเวณใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวตำบลท่าหิน ยังมีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมระบบนิเวศของวิถีชีวิตชุมชนท่าหิน และรับฟังตำนานของเกาะต่างๆ ที่ได้มีการเล่าขานกันมาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีต และยังมีอยู่ต่อเรือประมงพื้นบ้าน ที่ทางชุมชนยังคงสืบเนื่องการต่อเรือและการซ่อมแซมเรือประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวท่าหินที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้

สถานที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้การสาธิตการแปรรูปน้ำตาลโตนดจะขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวหากจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนสามารถใช้พื้นที่ของศูนย์เรียนรู้วิถีโหนด นา เล ตำบลท่าหิน แต่ถ้ามีนักท่องเที่ยวจำนวนมากกว่า 50 คน จะใช้พื้นที่บริเวณวัดท่าหิน และกิจกรรมสาธิตการขึ้นตาลโตนดจะสาธิตบริเวณต้นตาลโตนดใกล้เคียงกับศูนย์เรียนรู้วิถีโหนด นา เล ตำบลท่าหิน พิจารณาจากเหมาะสมของพื้นที่และจำนวนของนักท่องเที่ยวด้วย การทำนาของตำบลท่าหินจะเริ่มขึ้นในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในช่วงของการทำของเทศกาลสำคัญของตำบลท่าหิน เช่น พิธีกรรมรับเทียมดา นักท่องเที่ยวสามารถชมการประกอบพิธีกรรมและมีส่วนร่วมด้วย หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาในช่วงเวลา และฤดูกาลของการทำนา นักท่องเที่ยวจะได้ชมการสาธิตการทำนา เริ่มตั้งแต่การเตรียมดินก่อนการทำงานจะมีขั้นตอนการไถตะเป็นการไถครั้งแรกของพื้นที่เพื่อพลิกดินให้ชั้นล่างได้สัมผัสกับอากาศ การคราดเพื่อเอาวัชพืชออกจากนา สาธิตการปลูกข้าวโดย 2 วิธี การปลูกด้วยเมล็ด ได้แก่ การทำนาหดยอดและนาหว่าน และสาธิตการเก็บเกี่ยวข้าวในนาแบบดั้งเดิม หากไม่ตรงตาม

ช่วงเวลา และฤดูกาลของการทำนา นักท่องเที่ยวสามารถชมการสาธิตการสีข้าว ตำข้าว นวดข้าว ชาวบ้านในตำบลท่าหินจะใช้แรงงานคนในการทำ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความทันสมัย และมีการสาธิตการทำปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพด้วยลูกตาลโตนดผลสุก

1.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าหิน ในวิถีชีวิตโหนด นา เล สามารถสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้จึงมีความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ภายในพื้นที่ตำบลท่าหิน ในแต่ละหน้าที่จะมีความแตกต่างกันออกไปในหลายๆ ด้านตามความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นการเห็นถึงความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันของชาวตำบลท่าหิน โดยเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ในลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ช่วยให้ชุมชนสามารถมองเห็นถึงศักยภาพของชุมชนเอง แล้วนำไปพัฒนาชุมชนในทิศทางที่ถูกต้องได้ ตำบลท่าหินเป็นตำบลที่มีความเข้มแข็งทางด้านจัดการท่องเที่ยวโดยมีทรัพยากรที่มีค่ามากมาย เริ่มต้นจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ และการรวมกลุ่มจึงมีแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวขึ้นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของการประกอบอาชีพและหารายได้ในกับชุมชน จนรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยว มีการบริหารในลักษณะคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของตำบลท่าหิน เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาตำบล มีส่วนร่วมในการ

วางแผนและพัฒนากิจกรรมและกระบวนการ
ท่องเที่ยวตำบลท่าหิน แสดงความคิดเห็น และเสนอ
แนวคิดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาตำบลท่าหิน
ให้มีศักยภาพที่ดีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวให้ไปใน
รูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม รวมถึง
ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตำบลท่าหินไว้เสมอ
สอดคล้องกับ อาทิตย์ โชติวิริยวานิชย์ และคณะ
[4] ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม
เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่าประโยชน์
ที่ชุมชนได้รับคือความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความ
ร่วมมือกันในการทำกิจกรรมของชุมชน มีการดูแล
สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน มีโอกาส
หารายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนเป็นที่
รู้จักในสังคมและทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่าง
ต่อเนื่อง รวมทั้งการสนับสนุนจากเครือข่ายและ
หน่วยงานภายนอกทั้งด้านงบประมาณและการ
ช่วยเหลือด้านอื่นๆ จึงทำให้ชุมชนสามารถดำเนิน
การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง
อัตลักษณ์ของชุมชนท่าหิน ยังมีความสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ อุไรวรรณ สุภานิตย์ และ ศุภวรรณ
ตันตสุทธิกุล [5] ที่ศึกษาเรื่องการจัดการการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา วัฒนวิถีชุมชน
“โหนด นา เล” อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา
พบว่า ชุมชนท่าหินมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการพัฒนา
ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมภายใน
ชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาการท่องเที่ยวและต้องการมีส่วนร่วมกับ
องค์การบริหารส่วนตำบลในการเข้าร่วมประชุมเพื่อ
วางแผน ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้การ
พัฒนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้านแนวทางการ
พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นที่จะ
ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตชุมชน การจัด
สิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์

2) กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัด
สงขลา

ผลการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้
การเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม
(Questionnaire) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ
(Accidental Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ
หมู่บ้าน จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล
ท่าหิน จำนวน 362 คน ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้หลัก
ทฤษฎีมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยว [6] แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่ง
ท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการบริการ
การท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยว
แสดงผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน

รายละเอียดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
- ด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว	4.23	มาก
- ด้านการบริการการท่องเที่ยว	4.09	มาก
- ด้านการตลาดการท่องเที่ยว	3.96	มาก
รวม	4.09	มาก

จากตารางที่ 1 สรุปกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนท่าหิน พบว่าประชาชนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นว่าควรมีการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$)

เป็นลำดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการบริการการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ แสดงรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว

รายละเอียดกลยุทธ์การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
- ควรพัฒนาเส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก	4.40	มาก
- ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน	4.42	มาก
- ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชน	4.37	มาก
- ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	4.23	มาก
- ควรปรับสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสวยงามเหมาะสมโดยยังคงสภาพเดิมของแหล่งไว้มากที่สุด	4.16	มาก
- ควรมีการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว	4.08	มาก
- ควรมีป้ายบอกทางหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจนภายในชุมชน	4.07	มาก
- ควรมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของชุมชนเป็นปัจจุบัน	4.06	มาก
- ควรส่งเสริมสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชน	4.27	มาก
รวม	4.23	มาก

จากตารางที่ 2 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว พบว่าประชาชนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นว่าการดำเนินกลยุทธ์ส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือควรพัฒนาเส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ($\bar{X} = 4.40$) ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับสอดคล้องกับ ฐิติศักดิ์ เวชกามา [7] ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : การเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวไทย อธิบายได้ว่าประเทศไทยเป็น

สถานที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยิ่ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนท้องถิ่นและคนไทยต้องให้ความร่วมมือในการจัดการ รักษา ดูแล จัดการการท่องเที่ยวให้เป็นที่สนใจโดยเน้นอัตลักษณ์ของวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือให้ชุมชนมีโอกาใช้สิทธิความเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชนในการกำหนดทิศทาง เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวของตนเอง พร้อมกับสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนในการร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 3 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านการบริการการท่องเที่ยว

รายละเอียดกลยุทธ์การส่งเสริมด้านการบริการการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
- ควรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	4.22	มาก
- ควรมีการบริการอาหารให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว	4.13	มาก
- ควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าและของที่ระลึกที่ผลิตโดยชุมชน หรือ OTOP ของท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก	4.25	มาก
- ควรมีการส่งเสริมด้านการบริการที่พักแรม	3.98	มาก
- ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้บริการนำนักท่องเที่ยว เที่ยวชมในท้องถิ่น	4.00	มาก
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว	4.07	มาก
- ควรมียานพาหนะอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.07	มาก
- ควรส่งเสริมให้บุคลากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยว	3.98	มาก
รวม	4.09	มาก

2.2 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านการบริการการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 3 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านการบริการการท่องเที่ยว พบว่าประชาชนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นว่าควรมีการดำเนินกลยุทธ์ส่งเสริมด้านการบริการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า ควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าและของที่ระลึกที่ผลิตโดยชุมชน หรือ OTOP ของท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ ควรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.22$) ควรมีการบริการอาหารให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ Virgil Niculaa and Simona Spânu [8] ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นพื้นที่ซีเบีย ซึ่งอธิบายผลกระทบด้านบวกของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมว่า

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของชาวโรมาเนีย สามารถสร้างงานให้แก่คนในท้องถิ่น รวมทั้งทำให้เกิดการให้บริการในภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและการจัดการบัญชีครัวเรือนให้มากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ได้อีกด้วย อีกทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนยังเป็นปัจจัยที่สำคัญให้เกิดความรับผิดชอบในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ตารางที่ 4 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว

รายละเอียดกลยุทธ์การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
- ควรมีการส่งเสริมแผนการตลาดของชุมชน	4.12	มาก
- ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง	4.09	มาก
- ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	4.01	มาก
- ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการตลาดและการท่องเที่ยวในชุมชน	3.94	มาก
- ควรมีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.84	มาก
- ควรมีการประชาสัมพันธ์รายการนำเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	3.88	มาก
- ควรส่งเสริมความร่วมมือทางการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.83	มาก
รวม	3.96	มาก

2.3 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นว่าการดำเนินกลยุทธ์ด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ควรมีการส่งเสริมแผนการตลาดของชุมชนระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ($\bar{X} = 4.09$) ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ สอดคล้องกับมีขมิโมอุดมศิลป์ [8] ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกนาคจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับจังหวัดควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกอบรม หรือมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

4. สรุป

กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีศึกษา ชุมชนท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสีทิงพระ

จังหวัดสงขลา ควรมีการดำเนินการตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว

การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลที่ว่าแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ และเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยในตารางที่ 2 กลยุทธ์การส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว 3 ลำดับแรกที่ควรส่งเสริม คือ ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ ควรพัฒนาเส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ($\bar{X} = 4.40$) ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการรณรงค์ให้ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลท่าหินมีการจัดการทรัพยากรเพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อันได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาทะเลสาบสงขลา พื้นฟูคุณภาพน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อจำนวนปลาเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมการทำนาแนวทางเกษตรอินทรีย์ด้วยปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพ การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีภายในพื้นที่คือตาลโตนดมาเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่สร้างรายได้ต่อประชากรในชุมชน ส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตแบบชาวบ้านดั้งเดิม คือ ชาวบ้านช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลท่าหิน ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในตำบลท่าหิน โดยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกันตามความเหมาะสม ในส่วนของกิจกรรมท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดกิจกรรมบันเทิง

สนุกสนานหรือกิจกรรมในรูปแบบของสันตนาการ มีการนำเพลงบอก กักับการละเล่นหนังตะลุง เป็นวิถีพื้นบ้านที่เป็นกิจกรรมประจำของตำบลท่าหิน เพื่อสร้างความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวและเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมของตำบลให้เป็นที่รู้จัก ทั้งนี้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริม และสนับสนุนในกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตำบลในเรื่องต่างๆ จนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลท่าหินเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความฉลาด และความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีความน่าเชื่อถือในเรื่องของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4.2 ด้านการบริการการท่องเที่ยว

1. ควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าและของที่ระลึกที่ผลิตในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนผลิตออกจำหน่าย ได้แก่ สบู่จากเนื้อตาลโตนด สบู่ น้ำมันข้าว น้ำตาลโตนดผง น้ำตาลโตนดแวน โลชั่นตาลโตนด เป็นต้น ซึ่งทางชุมชนอาจมีการพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าจากวัตถุดิบหลักที่มาจากทรัพยากรในชุมชนที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ไอศกรีมตาลโตนด เบเกอรี่ตาลโตนด เป็นต้น

2. ควรมีระบบการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากในปัจจุบันในชุมชนมีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยให้แก่คนในชุมชนอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ทางชุมชนควรมีการส่งเสริมระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกและเฝ้าระวังความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายเตือน หรือข้อควรปฏิบัติต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวควรทราบเมื่อเข้าไปท่องเที่ยวยังชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจต่อการเดินทางท่องเที่ยวและลดความเสี่ยงในการเกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

3. ควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนท่าหิน เนื่องจากในปัจจุบันการส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างแพร่หลาย จึงควรใช้สื่อที่ทันสมัย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวของการท่องเที่ยวในระดับชุมชน

4. ควรส่งเสริมยานพาหนะในการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากหากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปเป็นกลุ่มใหญ่ นักท่องเที่ยว และใช้ยานพาหนะใหญ่ เช่น รถบัส เป็นต้น นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถชมวิถีวัฒนธรรมของชุมชนท่าหินได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมยานพาหนะที่จะใช้เคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวจากฐานหนึ่งไปยังฐานหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.3 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ตำบลท่าหินให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหลากหลายวิธี เช่น ผ่านทางรายการโทรทัศน์ เข้ามาถ่ายทำวิดีโอวิถีชีวิตของชุมชนโหนด นา เล และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมในการทำโครงการสร้างเว็บไซต์ให้กับตำบลท่าหิน เพื่อเป็นอีกหนึ่งในช่องทางการประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้นทางตำบลท่าหินได้เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวต่างให้ความสนใจในสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น มีความรวดเร็วในการกระจายข่าว ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลท่าหิน และมีการส่งเสริมจัดทำในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท แผ่นพับ และที่สำคัญที่สุดของการประชาสัมพันธ์ คือ การบอกต่อ

ปากต่อปากจากนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางเข้ามาในตำบลท่าหินแล้วเกิดความประทับใจก็จะแนะนำให้กับผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาด้วยการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของตำบล ท่าหิน OTOP โดยปัจจุบันได้มีขอตกลงเกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อรับรองคุณภาพและมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับแก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ของตำบลท่าหิน OTOP ให้เป็นในรูปแบบของฮาลาล เพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้มีจำนวนมากขึ้น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของตำบลท่าหิน OTOP ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ขึ้น โดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่เน้นการใช้สัญลักษณ์ของชุมชนท่าหินคือ โหนด นา เล

5. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลแก่งานวิจัยฉบับนี้ทุกท่าน และคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิของหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเสนอแนะความคิดเห็น และให้ความรู้แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] Tourism Authority of Thailand. (2016). Travel Trends in 2016. Retrieved January 20, 2016, from <http://tourismawards.tourismthailand.org/index.php/th/about>.
- [2] Songkhla Lake Basin Knowledge Bank. (2016). History of Ban Thahin. Retrieved March 15, 2016, from <http://slbkb.psu.ac.th/jspui/bitstream/2558/.pdf>
- [3] Choiekiwong, Udom. (2005). Ecotourism. Bangkok : Saengdao Publishing.
- [4] Chaotwiriyawanich, Arthit et al. (2013). Participatory Community-Based Tourism Management of Luangprot-Thanlium Community, Ladkrabang District, Bangkok. Vol 31, No 2 (2013). King Mongkut's Agricultural Journal.
- [5] Supanit, Uraiwon and Tantasuttikul, Supawan. (2012). Community – Based Tourism Management Case Study “Plam Paddy Sea” Community Cultural Way Sa –Ting Phra District, Songkhla Province. Songkhla : Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- [6] Department of Local Administration. (2015). Standard of Tourism Promotion. Bangkok: the Ministry of Interior.
- [7] Vechgama, Thitisak., (2014). Creative Tourism for to Prepare Thai Tourism. Vol 9, No 1 (2014). Journal of Thai Hospitality & Tourism.
- [8] Virgil Nicolaa and Simona Spãnu. (2014). Ways of Promoting Cultural Ecotourism for Local Communities in Sibiu Area. Procedia Economics and Finance, 16 (2014), 474-479.

- [9] Udomsil, Machima. (2013). Guidelines to Promoting Ecotourism to the Sustainable Development of Khlongkhon Community, Samutsongkhram Province. Vol 24, No 4 (2013) : Academic Services Journal, Prince of Songkla University.